

جریدہ علیہ

مشيخت جليلہ اسلاميہ نك جريدہ رسميه سيدر

۱۵ شعبان المعظم سنہ ۱۳۳۸

عدد ۵۹

اون بش کونده بر نشر اولنور

شنبی سنہ

معرفت نظریه سنجیه بر اثبات ضائع

— هوفدینندن —

آکلامق دیمک ، شمدی یه قدر بیلنمی بیلنه ارجاع ایتک دیمکدر . برشین آکلامق اونک علتی اثبات ایتکله هر وقت بر دکلدرد ؛ انسان برشینک نه اولدوغنی ، یچون اوله اولدوغنی یاخود بستیون موجود اولدوغنی آکلامقسزینده آکلیه بیلیر . برشینک اولدوغنی کی یچون اولدوغنی آکلامقده مختلف صورتده اوله بیلیر .

آکلامق طانیق معناسی کوستره بیلیر . بن برلسانی آکلارم ، اگر اصواتی ، دوغری معنایی اونلرله ربط ایدمک صورتده ، طانیر سه م . قورینک آرقه سنده کی بیاضلغک نه اولدوغنی آکلارم ، اگر اونک آی ایشیغله آیدینلا تلمش برسیس اولدوغنه واقف اولور سه م . برجه لهی آکلارم ، اگر سویلین یاخود یازان کیمسه طرفدن قصدا اولنان مسندک مسند الیهله ربطی بنم طرفدن طانیلیر سه . — بومثالرده آکلامق (عینیت) کشفنه مستنددر .

برجه لهنک آکلامسنه ده زیاده سی ده لازم اوله بیلیر . تک برجه لهنک هانکی معنایی متضمن اولدوغنی آکلادیم ایچون اوجه لهنک نمدن اورتیه قوندوغنی آکلامش اولمام . بونی آکلامق آنجق اوزمان حصوله کلیر که اوجه لهی ، اولدن کندم ایچون ثابت طانیدیم برجه لیه اصل اولنجه یه قدر ، باشقه جه لردن تفریع ایدم بیلیم . بوراده آکلامق اثبات معناسی کوستیر . « ا = ج » جه لهنی (کله نک شومعناسنجه) آکلامام ، ناکه بونک « ا = ب ، ب = ج » دن نصل چیقدیغنی کوره م . بوراده آکلامق (معقولیت) مستند ایدر .

روح یاخود ماده عالمده برواقعه یی (ایلمک معناده) نه وقوعه کلدیکنی بیلدیکم وقت آکلارم . اوواقعه یی ، وقوعه کلدیکنی یچون قبول ایتدیکنی بیلدیکم زمان (صوک معناده) ده آکلارم . فقط بوراده آکلیشک اوچنجه برنوعی ده ممکندر . برواقعه یی آکلامق ، اونی اوکجه کی وقایعدن وقوعلرینه وقوغنی ترتب ایدمک صورتده جیقارمق معناسی کوستره بیلیر . بوراده آکلامق (تعلیل) معناسی کوستیر که (علیت) کشفندن عبارتدر .

عینیت ، معقولیت ، علیت بونلرک بربرلرله مناسبی واردر . — معقولیت ، اصلک (مقدمه لرنک) فرع (نتیجه یه) نسبی ، عینیت اقتضا ایدر . « ا ج در » جه لهنی ذاتاً ، « ا ب در »

ب ده ج در ، جمله لرنده بر درجهیه قدر مندرجدر ، حقیقتده ایسه بو ایکی جمله نك مضمونك باشقه بر تعیریدر که برنجی جمله ده ب یرینه ایکنجی جمله ده کی ب نك محمولی اولان (ج) ی قویه رق قازانیرم که بونی بو ایکی ب حقیقه بری برینك عینی ایسه لریا به بیلیرم . نتیجه مقدمه لرك ترکیندن حصوله کلیر . — علیت ده . معقولیت منطقیه اقتضا ایدر . علتك اثره نسبتی اصلك فرعه نسبتیه بکزر . ایکی حادثه بری برینه علیت نسبتنده یالکزر زماناً بری بری تعقیب ایتدکاری وقت دکل ، بلکه بونکله برابر اوکجه وقوعه کلن ، اونه کنه اصلك فرعه نسبتی کی انتساب ایدر سه او وقت بولنور لر . علیت معقولیت منطقیه یی متضمندر ، لکن بوندن باشقه بر تغییر ، بر حادثه دن باشقه برینه بر تحول زمانی وقوعه کلدیکنی اقتضا ایدر . تأثیر بر درجهیه قدر علتده مکنوز ایسه ده لکن علتك باشقه بر صورتیه صرف منطق تحویلندن فضلده در . علندن تأثیره کچر کن یالکزر بزم ذهنمز بر صورتدن او برینه کچمز ، بلکه حقیقتده بر تحول وقوعه کلیر . مسأله نك بیوکی اودر که ، عجبا وقایع حقیقه نك بر لرلیا به مناسبتلر نك هپسی علیت مناسبتلر یمیدر .

هر حادثه نك کندینه مخصوص علتی وارد ، جمله سی — علیتك اساس جمله سی — اورتهیه قونولنجه بونك واسطه سیله ، وارلق کله نك اوچنجی معناسجه آکلاشیلیر ، اساسی تقرر ایدر . بوجهل بر فرضیه دن اصلا فضلده اوله ماز ، چونکه بزهیچ بروقت هر شدئی آکلیه حق ، بتون حادثاتك اسبابی اثبات ایدر جك بر موقعمه دکزر . فقط بوجهل بزم دقتمز ی تحریک ایدن حادثاتی بلا اختیار کندیسيله قارشیلادیغمز افتراضی متضمندر ؛ هر حالده بواقراض بز ی بر حادثه وقوعه کلنجه ده اوکجه کی حادثاتی تأمله سوق ایدر .

بوراده بز علیت جمله نك اثبات و حصولی مسأله سندن تمامیه صرف نظر ایده بیلیرز . بوقاعده نك قبولی اعتیاددن یا خود طبیعتمزده مندرج بر مجبوریتدن نشأت ایتسین ، اسباب بولمق احتیاجی از جوق بتون انسانلرده ، علومده اولدوغی قدر دیننده کندینی کوستیرر . دین ایله علم آرمسند بخصوصده کی فرق آنحق طوغری اسباب حقیقه اوله رق قبول اولنان علتلرك ماهیتی نظره آلتنجه ظهوره کلیر . علمی آکلیش کی دینیسی ده مجهولک بر معلومه ارجاعیدر ؛ فرق لر بومعلومک نه اولدوغنه راجعدر .

علمی آکلیش ایستر که ایضاح ایدیه جك بر حادثه نك سبی کندیمی کی محسوس اولان باشقه حادثه لرده کوسترلسین . بوراده وظیفه سلسله حادثاتی ، بوسلسله نك ممکن اولدوغی

قدر چوق ارکان منفرد سیله بونلرک آرمندده ممکن مرتبه صیق برارتباط بولمق صورتیه، ایضاح ایتمکدر . مسأله طبق انسان برکتانده بریری اوکتانده کی باشقه یزالیله برلشدیره رک تفسیر ایتدیکی کی طبیعتی ینه طبیعتله تفسیر ایتمکدر . دیناً آکلش علتک اثرله مبادی ارتباطده بولمنسی ، ایضاح ایدیه جک حادثه کی علتکده محسوسانده کوسترلمسقی اقتضا ایتمز . اوکندینه مخصوص اولان اسبابی فنک یایدینی کی محاکمه طرزنده تحریر ایتمز ؛ طبیعتی ینه طبیعتله دکل ، بلکه طبیعتدن باشقه برشیه ایضاح ایدر . وقایع عالمده ادراک دینی شهسز الکیزاده بویه ظهوره کلیر . بویکی آکلش بر بندن او قدر باشقه درگه بر کره بر سیله باشلانجه هیچ بر نقطه بولنه مازکه اوراده اوتنه کنه کچمک حقی یا خود ممکن اولسون . حالت روحیه تمامیه او قدر مختلفدر که « آکلش » کلهسی بوراده بالفعل بستان باشقه ایکی معنادر قولانیلیر . بولر بر برلرینه منافی دکاسه ده فقط بر یسقی اوتکنک برینه آلی طوغری دکادر . دینی آکلشده مقابل اوله رق علوم حسیه ناک - مادی زمینده اولدوغی کی روحه دائر اولانکده ده - علیت قاعده سنه ویردیکی خصوصی صورت علل طبیعیه قانونی دیه توسیم اولنور . بونک تطبیق اولنه مدینی یرده ، اگر ادراک علمی درلوسی ایله بونکله متناظر اولان تمایل عقلی بزده حکم سور یورایسه ، برشی اکلامیز .

*
* *

فقط شمعی علل طبیعیه قانونی نه اوزرینه مؤسدر ؟ — بوقانونک نیچوند یاپلمش اولدوغه بر چوق اساسلر سلسلهسی کوستریله بیلیر که دائماً متزاید بر صورتده ذهن انسانینک اکلامق آرزوسیه وقایعی نصل تلقی ایتدیکنک طریزی تقریر ایدر .

ذهناً بر علیت ایضاحی بولمق کافی دکادر . بوايضاحک حس ایله تثبیت ایدلدیکنی کوسترمکده لازمدر . بویه بر تثبیت اوزمان الکیز که بزعی احوالک تکرار ظهوریه عینی حادثه نکه ده اولکی دفعه کی ظهورینی کوردم . شوراسی بلیدر که بویه بر تثبیت آنحق علتک شبه کورتورمین حسده ظهور ایدیه جک بر حادثه اولدوغی زمان ممکندر . بر مثال آلهم : آکسزین بر فورطونه ایله آچق دکزده بر چوق بالقعجیلری تلف ایدن یوکسک مدطبیعت علمنجه هوا ایله دکزک اولکی کونلرده کی حاللری واسطه سیله ایضاح ایدیلیر . هوا ایله دکزک فلاکت آنده کی حالی اولکی کونلرده کی احوالیه نه قدر زیاده بر برینه مرتبط

ترتیب سلسله‌سنة کتیریلیرسه فلاکت اوقدر قولای آکلاشیلیر . فورطونه ایله مدک شسوا ایضاجی طوغیرومیدر ؟ اوحالده هوا ایله دکزک عینی مناسباتی حاصل اولنجه بووقایمک ینه ظهوره کلسی ، وبونک اظهار ایدیله بیلیمسی لازمدر . علم نقطه نظرندن باقادیغمز مدتجه جادنانی اراده^۲ آلهیه دن تفرع ایتدیرمک برایشاح علمی اوله ماز ، بالعکس بو انسانک اونلری آکلامدیغنی اعتراف ایتمک اولور ؛ چونکه خصوصی وقعه لرده بویله اراده لرک وجودی کوستریله مز ، کوستریله میه جکی ایچون بواضاح تدقیق ده ایدیله مز . ایشته آنحق بوندن طولاییدر ، فقط دینه عدم تمایل لرندن دکلدرکه غایله ، به یقن (باقون) ، ده قارت معهود غلل غایه نک علمی اولمدقلرینی بیان ایتمشلردر .

بوریاه شوده انضمام ایدرکه معین برحادثه نک خصوصی ایضاحنه احتیاجی یالکزن علل طبیعی اساسی اقناع ایدر . غایله بوصورته کوسترمشدی که مختلف هیأت فرضیه لری اوزرینه اولان نزاعده قدرت الهیهیه مراجعت ایتمک هیچ برفائده ویره مز ، چونکه قدرت قاهره الوهیه کونشی ارضک اطرافنده دوندرمک ارضی کونشک اطرافنده دوندرمک قدر قولایدر . اوحالده بوعلتک فرضیه لر آره سنده ترجیح خصوصنده برفائده سی اولماز . دها ایلری . شبهه لی حاللرده بزم آنحق برتک معیارمز واردرکه اونک واسطه سیله خیالی حقیقتدن آیرد ایده بیلیرز ، یعنی منفرد برتظاهرک بزم سائر بتون معلوما تمزله ثابت ، صارصلماز ارتباطی . سائر معلوما تمزله نسبتله منفرد حادثه نه قدر آیری کبی طورور ایسه سلسله وقایعه ده کی ارکانک آره سنده اوقدر دها بیوک آتلامه لر بولنور . ارکان نه قدر غیر متجانس ایسه برحقیقت قارشیسنده بولندوغمز اوقدر آز جزمز اولور . مشکوک حاللرده بونک ایچون متصل ، غیرمتزلزل ارتباط بولمش اولنجهیه قدر دائما معلوما تمزده اوسطرل آرازز . بللیدرکه بو حقیقت معیارینک قوللانمسی اسباب طبیعی قانونک قوللانمسیله بریره چیقار .

اسباب طبیعی قانونک الک درین اساسی ذهن انسانینک طبیعتنده مرکوز اولان ، ذاتاده علتلر بولمق احتیاج عومویسینده ظاهر اولان اتصاله احتیاجده بولنور . بزم ذهنمز غیر اختیاری برصورتده موادنی بریره کتیروب برلکده طومغه ، یکی برمضمونه ملاقی اولسه ده وحدتی کندیسيله محافظه ایتمکه اوغراشیر . یکی مضمونی درحال اوپولده صورتلندیرمکه ، دکشدیرمکه ، دوزله تمکه چالیشیرکه یکی اسکینک یکی برصورتی کبی

کندینی کوستیر . مضمونك دكشمسنة رغماً كندی بئلكنی ، هویتی ینہ طانیق بوصورتله ممکن اولور ، حیات شخصینك وحدتی ده بوواسطه ایله میدانه کتیریلن اتصالده تجلی ایدر . ادراك مسألهسی بوراده نشأت هویت مسألهسیله صیقی برارتباطده بولنور . برهویتدن — قطعی معناده — آنجیق تکمیل اوغراشمده یرلك ایله اتصال حکم ایدوب دائماً ینہ یکی برشیته آتلیشیر یالئدینی یرده بحث ایدرز . ایشته بونك کبی ادراك یکی اسکینك تحویل یاخود تئادی ایتدیرمسی کبی کوسترمك ایچون ممکن اولدوغی قدر بیوک وحدت ایله اتصال بولمی آرار ، آنجیق ده بونك حصوله کلدیکی یرده ملك کامل ایله ادراك تام قازانیلیر . علل طبیعه قانونی ، که ممکن اولدوغی قدر اوزون ، متصل سلسله لر تشکیله مجبور ایدر ؛ بوندن طولانی اصلاً راست که اولویرمه قیلندن دکادر ، بلکه هویتك حقیقت مخصوصه سیله صیقی ارتباطده بولنور . بورادن ایلری کلیرکه هویت ایله علم بربرینه کسکین ضد کبی طوتولورسه یاکش اولور . علمی اثر برهویت ائیردر . بواثر نه قدر میسر اولورسه علیت ایضاحی ده قرارلشمغه ، قبول اولنمه اوقدر یاقلاشیر . وارلنك باشقه لقلری ، بز «ازلیت نقطه نظری آلتنده» برباقشله تکمیل وجودك بیوک قسملری احاطه ایدرسه ك ، ممکن اولان اك آز مقدارده تحویل ایدرلر .

*
**

دینی آکلش ده مجهولی معلومه ارجاع ایدر . فقط بومعلوم بوراده برمعتاد موجود معینك اراده سیدر . دینی آکاهلق براراده الهیه نك نهیه تعلق ایتدیکنی بیلنك اعتقادنده بولنور وحادثاتده بورادنهك تجلیسی طانیر . بونك علاقہسی حادثاتك بربرلیله داخلی برارتباطنی بولمقده دکل، بلکه (تکمیل طبیعتده کی یاخود یالکز بریرده کی) بتون وقایعی عینی برقدرتک تجلیاتی اوله رق کورمکده در . بوادراك کندینی مرکزده قویار یاخود اوراده بولندوغی اعتقاد ایدر ، اورادنده تکمیل وجود دائرہسی مشاهده ایدر .

بوراده ادراك دینی به حصوله کلن اشکال ، بوداثره نك کندیسيله تصویر اولندوغی نصف قطرك مجهول اولمسیدر . برمرکزدن اعتباراً برچوق مختلف داثره لر تصویر ایدیه ییلیر . بوندن طولانی هر برملاحظه مرکزیه (صرف تفکره مستند اولان فلسفه صورتنده تجربه ایدلیدی کبی) حادثه مخصوصه نك ادراک نه نظراً بائین قالیر .

ایضاح علمی — مرکز ایله دائره تمثیلندہ قالمق ایچون — بتون عالمده کی وقایعک ، بترم ادراکزه بیوک بر منحنی کبی کورونه جککری صورتده ، ارتباطی بولمقدن عبارتدر . یونلر فصل بر منحنی تشکیل ایدیورلر — بو ، بیوک مسأله در . طبیی محقق دکلدکه بوردائره اولسون ؛ اوله بیلیرکه بر قطع ناقص ، بر قطع مکافی یا خود بر قطع زائد اولسون . بلکه ده اصلاً منحنی دکلدردم بر خط مستقیمدر . بو مختلف نسبتلر آلتنده بر مرکز بولمق دائماً عینی صورته قولای اولماز . فقط بوندن طولانی ده بر مرکز بولندوغنده مناقشه ایتکه انسانک هیچ برحق یوقدر . منحنی ، ایکی مرکز بولنه جق وجهله ، بر قطع ناقص فرض ایدلسه اصل فعال یونلرک بوند بولم یایر . حق سلسله وقایع ادراکزه بر خط مستقیم کبی ده کورنسه بر مرکز بولندوغنه اعتقاد ایتک هیچ بر وجهله محال اولماز ، چونکه خط مستقیمه نهایتسنر بیویوک نصف قطرله مصور بردائره نک قسمی کبی باقیله بیلیر .

شوخالده دیناً آکلیشک علمیسندن اساساً باشقه لایله برابر ، یونلرک بریره کلوب یرلشه بیللمری امکافی موجوددر . علم وجود محیطنده حرکت ایتسینده بر مرکز بولنه بیله جکفی ، یومرکزک ده دینک اصل عدایتدیکی مرکزک عینی اوله بیله جکفی دوشونمسن ، بوطوغری اولماز . شوراسی ده بلایدرکه انسان وجود منحنیسنک بر جوق نقطه لرینی تعییندن صوکره مرکزک زده آرانیمسی لازم اولدوغنه حکم ایدجک موقعده بولنش ، بو صورته ده وجود مرکزینه اعتقاد تدیریجی فقط متبادی صورتده علوم تحریبه نک تحت تأثیرینه گیرمش اولور . او بر طرفدن ایسه دین بر مرکزک بولندوغنه ، فکرک الک عالی مسأله سی ده بونی بولمق اولدوغنه قاعته ده وام ایتدیکه علم ایچون بیویوک بر قیمتی حائر اولمش اولور .

*
*
*

وجود بزم بر داخلی ارتباطده بولنان تجلیات کثرتی صورتده ، بناء علیه وحدته عرض اولمشدر . فقط بزوحندن کثرتی چیقارمحق مقامده دکلز . نتیجه ده مقدماتده کندن زیاده بولنه ماز . تفکر مزه بروحدت مطلقه تصویرله ده باشلادقی ، هیچ بر حرکت فکریه ایله بوندن کثرت چیقه ماز . وجودک وحدتی ادراکزه تظاهراتک داخلی ارتباطک شرطی ، دائماً خصوصی ارتباطلرک اساسی اوله رقی منجلی اولور ؛ هیچ بروقت مستقل اوله رقی منفرداً تجلی ایتز . وجودک کثرتی ده بویله در . تمایله بر بوندن آیریش اولان عناصر

کثرتندن هیچ بر وحدت چقازيله ماز . تجزيه بزه گوستيركه وجودك عناصر متضاعفه سی
تماميله بر برندن آیری، مستقل دکل، بلکه او نلری او کرندیکمز نسبتده بر بريله برلشدیرلمش،
بر بريله قائم، بر برینی حاملدر . وحدتله کثرت بوکا کوره هر بری یالکمز باشنه تجزیددن
عبارتدر؛ حقیقی بزه معروض اولان برکلدر . هر کورگو، هر ییلکی بزه باشقه کلرله
ارتباطده بولنان محدود برکل گوستیرر . کلیت مطلقه صدورتنده وجودك ختام و بریحی
بر تصویرینی میدانه کتیره میز، چونکه بیلکیمز دائماً اکسکدر .

حقیقی تظاهر اصلی که وجودك هر آکلیشی ایچون بالذات شرط بولندوغندن حل
ایدیله میه جکدر، ایشته بو اوداخلی ارتباط منتظمدرکه « عالمی داخلاً برلکده طوتار،
باشلیجه احمیتی اتصالک کمالیله اجراسنه مانعاره ویرمکدن ایسه بو بیوک حقیقت اصلیه
ویرمه المزمدهاچوق سبب واردر . چونکه هر زده ده که علمی آکلیش اکتساب اولمشدر،
بو اوراده ظهوره کلیر، علمی آکلیشله برلکده اونک مقتضای مقدمی اولدوغنی ایچون
احاطه اعتباریله بویور . بو بر اصلدرکه علمده کی اشیانک، حادثانک بر بریله متقابل تأثیر
و تأثرده بولملری حقیقی لزوماً بوکا ارجاع ایدر؛ چونکه بر برندن آیرلمش، تماميله مستقل
شیلر بر برلریله بر تأثیر و تأثر متقابل مناسبتنده بولنه ماز . وجودك عناصرینه استقلال تام
اسناد ایتک، صوکردهه متقابلاً تأثیرک صحتنی قبول ایتک تناقض اولور . تأثیر متقابل
قاعده سنه کوره هر برتک عنصرک ماهیتی، تأثیر و تأثری سائر عناصره مناسبتی واسطه سیله
تعین اولبور . بناء علیه بر وحدت اساسی اولملی که تأثیر متقابل ایله ارتباط منتظمی امکانه
کتیرسین . عناصرک وحدتی تأسیس ایدرک تأثیر متقابل ایله ارتباط منتظمی امکانه کتیرن
عالمک صانعیدر، جل شانه .

اعضادن

شوکتی

